

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poșta în lastru monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinătate pe 1 an 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numerii singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politic, national-economic și literar.

Ori-ce inserate,

se platesc pe serie s'eu linia, cu litere merunde garmoudu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul public.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usor prin assemnatiunile poștei statului, adresate de a dreptu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 93.

Sibiu, 18/30 Novembre 1878.

Anul I.

Din Romani'a, reflecțiuni la interpelatiunea lui Max Falk.

Correspondentele din Bucuresci alu Gazetei universale de Augsburg scriendu de dato 11 Nov. a. c. se mira forțe, că cabinetulu Vienei facia cu nouele asupri ce încerca Russi'a se faca Romaniei fortiandu-o la inchiare de conventiune noua, se arata cu totulu indiferentu, intocma că si in anulu 1877 pre candu muscalii trecea Prutul, sau si pre candu acestia pretinsera mai antaiu ruperea Basarabiei de cătra Romani'a. Din acēsta cauza, adaoe acelasiu correspondent, s'a desteptatu in Romani temerea, că, cabinetulu din Vien'a este intiesu cu celu din St. Petersburg, că dupa-ce voru impartii Turci'a, se impartia si Romani'a, precum impartisera Poloni'a.

Faimosulu publicistu și deputatu Max Falk, de si credintiosu partisanu alu guvernului, a interpelatu in aceeași cestiune russo-romanēca pe ministrulu comitele Andrassy. Candu si ce'i va respunde acesta, va vedea lumea si cu ea noi.*)

De corespondentele Gazetei universale cadiutu că din nuori in Bucuresci me miru si nu prea; dara nu intielegu pe inganfatulu Max Falk, carele că publicistu austro-magiaru in doue limbi, si ca unulu care s'a ocupatu forțe multu de Romani'a, in „P. Napló“ si in „P. Lloyd“, ar trebui se cunōsca bine istori'a acestei tieri, celu pucinu pe cea scrisa dela 1800 încōce. Respunsulu ce pōte se dea c. Andrassy lui Falk, de ce se nu 'si-'lu dea elu siesi?

Candu vreodata cabinetulu din Vien'a a pusu la celu din St. Petersburg vreunu cuventu bunu pentru Romani'a? Noi nu aflamu in tōta istori'a nōstra si nici in arhivele nōstre unu singuru casu, despre care se se pōta dice in cugetu curatu, că amu fostu aparati de brutalitatea si de invasiunile ruseseci nici chiaru atunci, candu acestea era totu-odata unu pericolu invederatu pentru monarhi'a austriaca. Se nu trecemu prea departe inapoi, nici macaru pāna la anulu 1812, candu Russi'a rapi Basarabi'a de inaintea nasului Austriei si cu scirea ei; se o escusamu pentru acea epoca blastemata

*) Respunsulu s'a datu in septem. tr. Din acela se cunōsce numai atāta, ca M. Falk isi jocase rol'a bine. Red.

cu impregiurarea, că ea era stōrsa si desecata prin bellurile lui Napoleonu, prin infricosiatulu bancrotu de statu din anulu 1811 si prin perderi de câteva provincii. Se venimu mai aprōpe, la acelu periodu, in care Austri'a pausase bine, isi restaurase potterile, si nu mai era atacata de nimeni.

In anulu 1828 armat'a rusesca comandata de principele Wittgenstein trecu prin Moldov'a si Munteni'a totu pe din aintea Austriei, cum se dice pe la noi, că prin satulu lui Cremene, prefectu acelea doue tieri in teatru de sange si in magazine, recruta mai multe mii de romani si'i comandā totu pe la punctele cele mai periculōse, amerintiā pe boieri prin generalulu Gelduchin, că daca nu dau cara de transportu atātea mii câte li se ceru, ii va prinde pe densii in jugu. Pe atunci principele Brancovanu, celu din urma descendente alu familiei, sale si mai multi boieri fruntasi petrecea la Brasiovu, dara nu cutediā nici se mērga dintre densii o deputatiune la Vien'a, că se nu'si audia ērasi ceea ce li se disese in anulu 1821 candu cu revolutiunea grecēca: „De nu veti tacea acolo unde sunteti (in Brasiovu si Sibiu), veti fi departati si internati in Boemi'a si Moravi'a.“ In fine la 1829 se inchiāie pacea dela Adrianopole prin mediolocirea Prussiei, forā concursulu Austriei. Istori'a ne arata ce e dreptu, că Metternich intrigase asup'r'a Russiei, dara forā nici-unu resultatu, din cauza că lui ii era frica se ēsa pe facia, că se nu suferē „alianti'a sacra“. Siese ani au statu atunci trupele ruseseci in principatele romanesci; siese ani le gubernara generali ruseseci si luā de socii fete de boieri cu scopu de a legā mai strinsu de Russi'a pe romani, pāna ce abia in a. 1834 reusira patriotii, că se aiba Domni nationali pe Al. Ghica si Mich. Sturdza.

In anii 1835—7 cabinetulu rusescu fortiā pe principate, că se intercaledie in constitutiune (in Regulamentulu organicu din 1830) unu articulu blastematu, prin care se decretā, că legile votate de cătra camere si sanctionate de Domni se nu aiba valōre, pāna nu voru fi supuse spre revisiune la cabinetulu turcescu si la celu rusescu, sanctionate de sultanu si de țiaru, sau in casu de asia, cassate. Boierii din Bucuresci ne potendu suferi acea batjocura, in adunarea legislativa din anulu 1837 protestara cu energia, dara la insistenti'a consulului gener. rusescu br. Rückmann, adunarea fu sparta

cu baionete, buna-ōra că cea din Transilvani'a in anulu 1834. Boierii trimisera pe mitropolitulu Neofitu la Vien'a, Metternich inse nu voi se'i dea nici audientia, că se nu aiba neplaceri cu Russi'a, nu care cumva se suferē „alianti'a sacra“, ēra nemuritoriulu Ioanu Campineanu fu datu in manile contrariilor sei spre a fi inchisu la monastire.

In Octobre 1842 Al. Ghica cadiu numai din cauza că aparase drepturile patriei sale. Se facu Domnu Georgiu Bibescu, care trecea — cu dreptu sau cu nedreptu — de supusu ascultatoriu alu Russiei. Indata apoi in a. 1843/4 cabinetulu rusescu pretinse dela moldavo-romani, că se primēca in tiēr'a loru una compania montanistica numita a lui Triandafiloff, careia se'i recunōsca dreptulu netiermuru de a cauta si sapa dupa metalle prin toti muntii Carpatiloru dintre Moldavo-Romani'a si Transilvani'a, cum si de a se asedia cu locuinti'a in câteva monastiri romanesci de pe sub munti si a colonisa prin impregiuru cu muscali. Las' că romanii nu avea nicidecum voia se descopere straiiloru thesaurele ascunse ale patriei, dara apoi ei aflasera, că acei minari (baiasi) destinati a veni din Russi'a, era se fia nici mai multu nici mai pucinu decâtu companii de soldati din corpulu de geniu, mineuri si sapeuri, transvestiti ca civili. In siedintie furtunōse camer'a protestā din nou, colonelulu Cost. Filipescu isi franse sabi'a de mania, muri apoi in urm'a unui morbu, alu carui nume technicu a remasu pāna in dio'a de astadi unu misteriu. Alti boieri mersera la Vien'a, ērasi forā picu de resultatu, si russii isi ascunsera astadata ghiarele numai din cauza, că opiniunea publica din tiēra se irritase pāna la sange, mai alesu dupace cunoscut'a poesia a lui Eliadu despre Gradinariu si Macesiu ghimposu cu off in cōda se latise in tōta tiēr'a in multe mii de exemplarie.

Se mai repetimu si aci cele intemperate in anii 1848? Nu, că-ci acelea ve sunt prea cunoscute. Pe atunci ungerii, in locu de a se intielege cu romanii si a cunōsce de unde vine celu mai cumplitu pericolu, ei inpuscā si spendiurā indata din Iuniu barbatesce pe romanii din Transilvani'a si decretā teritoriulu Ungariei intinsu pāna in Adriatic'a si pāna in Marea nēgra; adeca tocma in Iuniu 1848, pre candu cabinetulu din Vien'a se intielesese bine cu celu din St. Petroburg, că acela se bage de timpuriu trupe in tierile romanesci, că

Foisiōr'a „Observatoriului“.

Episcopulu Gavrielu Gregoriu Maioru.

(Urmare si fine.)

Deci indata dupa ocuparea scaunului episcopescu Gregoriu Maioru s'a ingrigitu că saraci'a se o departese intemeindu o fundatiune de pāne pentru copii mai seraci, de 600 galete de grāu; dar' fiindu-cā nici dominiulu episcopescu nu erā asia estinsu, ingreunā si Seminarulu, gimnasiulu si dominiulu seu totu cu cate 200 galete de grāu.¹⁾

Efectulu ajutoriului acestuia e destulu de evidentu, că-ci indata numerulu eleviloru de pe bancele scōleloru se urcā la unu numeru considerabile. Cati sunt, cari numai acestei marinimōse fundatiuni si-au de a multum' absolvirea studiiloru loru? CREDU că acēsta nu mai trebuie aretatu, dupa ce e scitutu, că astadi tinerii romani alērga din cele mai departate tienuturi ale Transilvaniei la acelu gimnasiu, dupa cum dicu insii, de a scapā de fōme in decursulu studierei, carea adeseori le consuma cea mai frumōsa etate.

Numai cine va cunōsce lipsele tieranului romanu, numai si singuru numai acela pōte pretiui binefacerea fericitului Maioru. Dupace implin' episcopulu lucrurile acestea, potū pasi cu securitatea cea mai mare, ca nu-i va fi in daru ostene'l'a, la certele religiōse. Elu erā stimatu si respectatu de poporu toema asia precum era acesta iubitu de densulu. Si apoi scimu din esperientia, că unde se afla atari virtuti intre superiori si supusii sei, acolo nu pōte se nu se ajunga scopulu doritu. Episcopulu că se-si arate iubirea ce avea cătra poporulu romanu incepū a-si visitā dieces'ā, că asia se i se de ocaziune a-lu potē instrui si lumina.

Dupa aceea isi indrepta grigia asupra scaunului seu episcopescu si cu mare greutate delaturā si pre

teologulu latinu, ce era langa episcopii acestei diecese că causarum generalis auditor. Totu Maioru midioloci la imperatēs'a Mari'a Teresi'a că se ierte clerului cele 9000 fl., cu cari au fostu remasu datoru statulu, cu edificarea monastirei din Blasiu. Toturoru li se pareca ca Minerva s'a scoboritu in persōn'a acestui episcopu, că se conduca poporulu apasatu de atāta tempu. Iniasi imperatēs'a pentru meritele lui l'a denumitu consiliaru intimu de statu si-i conferi titlulu de Escelentia, pe care pāna atuncea nu-lu mai avuse nici unu episcopu din acēsta episcopia.¹⁾

Lucrurile inse se schimbara cumplitu.

Natur'a nu pōte nasce fiintia mai infioratōrea că omulu. Ah! dice scriitoriulu Iung, infioratoru e omulu candu e predominatu de ōrba patima a resbunarei. Omulu este pentru omu inamiculu celu mai cumplitu si neinpacatu. Ventulu innegresce orizontulu si prenuncia vijeli'a; urletulu de sub pamentu ne face cunoscuta eruptiunea vulcanului; pamentulu cutremurendu-se ne insciintiēsa că o se se despice că se inghitia victimele ce i sunt destinate de sōrte; fumulu inaltiandu-se in aeru, descopere foculu; numai trasnetulu aruncatu de man'a omului lucește, cade nimicesce fara de veste. Chiar' asia se intemplase si cu acestu episcopu! Una informatiune grea merse asupra lui la Vien'a. Inamicii Romaniloru adeca vedeau că unu atare barbatu face schimbari cu natiunea intrēga, ce loru nu le venea bine la socotēla. Deci se grabira ai sapā curendu momentulu. Curendu! Ah! Curendu, inca nu chiar' dupa 10 ani de plinu. La acus'a acēsta se mai adaoe si cērtā escata intre densulu si calugarii monastirei; si mai pre urma disgrati'a imperatului Iosifu II, pentru-cā s'a opusu decretulu de tolerantia alu acestuia.

In urm'a acestora episcopulu prim' o epistola privata dela Reischach cancelariulu imperatescu, in care-lu consulta că se abdica. Ce? Se abdica celu ce totu-dēuna si in totu modulu s'a ingrigitu de inaintarea poporului sie-si incredintiātu? Da! se abdica, pentru-cā

dupa cum se esprima fostulu prepositu Ratiu,¹⁾ ilu invidiāu procerii tieriei.

Trista suvenire! durerosu spectacolu!

Acēsta nu-lu descuragiā de locu, ci indata isi si tramite abdicerea²⁾ in Vien'a la imperatulu, care ia si primit'o;³⁾ si in sinodulu adunatu la Blasiu, 12 Augustu 1782, pentru alegerea altui episcopu, Gregoriu Maioru isi luā ultimulu adio dela iubituulu seu cleru si poporu. „Din tineretiile mele multe patimi se lupta cu mine“, asia isi incepe ultimulu adio, si-lu continua cu asia mare presentia si linisce de spiritu, in cātu stōrse lacrimi din ochii toturoru ascultatoriloru.⁴⁾ Ti se pareca că e unu alu doilea Chrisostomu, cu tōte că nu erā in Constantinopulu.

Asia, marele pastoriu se retrase in monastirea dela Alb'a-Iuli'a, unde - si petrecū restulu vietiei sale, pre langa subventiune de 1600 fl.

Elu n'a desperatu, pentru-cā sciā bine, că virtutea mai totu-dēuna a fostu persecutata in viatia si că resp-lata in cele mai multe casuri nu ia venitu de cātu dupa mōrte. Si cine se nu-si uite durerile si nemul-tumirile — dice d-lu Mich. Cogalniceanu⁵⁾, — candu istori'a arata pe nisce cetatieni demni de a porunci lūmei, cari au fostu jertfa tiraniloru si chiar' compatriotiloru loru. Nenorocirile nōstre trebuie se le socotimu de nimic'a, candu vedemu pe unu Socrate silitu se primēca otrav'a chiar' din man'a Atenieniloru; pe unu Aristide supusu Ostracismului numai pentru-cā erā numitu celu dreptu, pe unu Catone facendu'si singuru mōrtea, că se nu-si vēdia patri'a in robia. E cu nepotintia că cineva insuflatu de asemenea esemple se nu-si inbarbatese caracterulu, se nu dorēca a imitā pre acesti

¹⁾ Petru Maioru la Cipariu Acte si Fragm. p. 129—130.

²⁾ Ist. bas. p. 296—297.

³⁾ Epist. care cuprende abdic. se vede in Acte Sinod. I. pag. 133

⁴⁾ Rescriptulu acesta imperatescu se pōte vedē in Acte Sinod. de I. M. Moldovanu la p. 117.

⁵⁾ Vedi Cuventulu rostitu la inceputulu an. scol. 1834, in Academi'a din Iasi, cu ocaziunea deschiderii cursului de istori'a nationala.

se fia pentru ori-ce casu mai aprópe de rebelliunea unгурésca. A fostu acea intielegere, sora buna cu cea de antierti dela Reichstadt, ale carei invoieli le revelara si ministrii Romaniei in siedintiele came- reloru din Septembre a. c.

Nici anii 1853—5 de funesta memoria nu ia uitatu nimeni din noi. Invasiunea brusca a trupe- loru russesci in Iuliu 1853 a potutu se surprinda pe tóta lumea, numai nu si pe cabinetulu din Vien'a. Le-a lasatu se intre la noi, cà asia 'ia convenitu. A facutu apoi faimosulu imprumutu de 500 millióne florini, nu spre a se bate cu Russi'a, cà-ci éra si nu 'ia convenitu, ci — sciti dvóstra bine cu ce scopu; si daca dn. Falk nu o scie, se'i spuna Kossuth. Era preparata una alta revolutiune unгурésca, multu mai crunta decâtu fusese cea din 1848/9.

Cui vrea dn. Falk se lege ochii cu interpela- tiunile sale? Elu pentru noi s'a desteptatu prea tardiu. „Barbatiele scumpulu meu, nu crede ceea ce vedi tu cu ochii tei, ci crede ce'ti spunu eu socia ta.“ Asia vrea Falk? Apoi nu merge. Ati datu prin tractatu Basarabi'a russiloru, 'iati datu chiaile la cas'a vóstra si ne-ati scosu pe noi in Dobrogea. Orbu este cine nu vede nici prin acea pensa transparenta.

Afganistanulu.

Acum candu resbelulu intre Angli'a si Afga- nistanulu este o fapta implinita si candu privirile lunei intregi se indreptésa spre Asi'a, credemu a face unu serviciu binevenitu cetitoriloru nóstrii, comunicandu la loculu acesta unu scurtu resumatu alu cunoscintiloru geografice si istorice despre acea tíera.

Afganistanulu séu Cabulistanu este o tíera in Asi'a, partea nordu-ostica a platoului iranicu, situata intre Persi'a si Indi'a anteriora, cu o estindere de 11—12,000 mile cuadrade. Interiorulu acestei tíeri este inca prea pucinu cunoscutu. Riuri sunt: Cabulu, care trece prin pasulu Kheiber si se revarsa in Indu, Hilmendulu care trece pe langa fruntariile Persiei si se revarsa spre vestu in laculu Zareh. Clim'a este fórté variata. In sudu si in sudu-vestu crescú curmali si productele Indiei, éra in regiunile nordice alpine cresce o vegetatiune cà si aceea a Europei. Numerulu locuitoriloru este de 1½ mili- onu, éra dupa alti 4 millióne. Seminti'a domnitóre sunt Afganii, de origine iranica, cari au invadatú tíer'a cà cuceritori si isi au supusu pe Tadsici,

straluciti barbati, lapadenduse de sine si dorindu numai binele publicu.“

In anulu 1785 in lun'a lui Ianuariu repaosu Maioru, er' recele-i cadavru fú adusu in cript'a episcopésca din Blasiu.

Mórtea lui fú simtita de natiunea pe care atátu de multu o iubea; dar' fú adencu simtita de Georgiu Sincái, acarui protectoru fú Gregoriu Maioru in tóta viati'a sa. Déca natiunea romana ar' fi fostu atátu de fericita cà Gregoriu Maioru se mai stea catva tempu in frunte'i, atunci! ah! atunci Sincái celu persecutatu de sórté n'ar' fi fostu silitu a cugetá de atátea ori la arderea pretióseloru sale opuri.

Gregoriu Maioru fú acela, care a facutu funda- tiunea din carea se implinescu lipsele scóleloru gim- nasiali, si se premiase scolarii diligenti.¹⁾ Elu a lasatu serbarea dilei de trei Sfinti (30 Ian. v.) de càtra stu- denti prin panegirice in limbile patriei.²⁾ Elu a fostu acela, care a facutu fundatiunea din care se cumpera vestmintele si vasele sacre pentru Catedral'a din Blasiu, si alte multe ajutóre pre care densulu le specifica in testamentulu seu (Alb'a-Iuli'a 29 Decembre 1784). Gre- goriu Maioru inca cà monachu s'a ostenitu multu pentru militi'a romana din Ardélu.³⁾ Elu a fostu acela despre care dice Sam. Clainu⁴⁾: cà a fostu bunu parinté si càtra toti se aretá blandu si cu voia buna, cu toti vorbiá bucosu si usi'a lui tuturoru éra deschisa. Petru Maioru⁵⁾ intre episcopii romani, se póte asemená cu adeveratulu parinte alu romaniloru Inocentiu Clainu. Elu a fostu de o statura normala, pururea veselu, faci'a lui si la adenci batranetie inca ridea. Er' A. Papiu Ilarianu⁶⁾ dice: cà inca pe la a. 1759 s'a ocupatu cu compunerea unui dictionaru.

Prin urmare elu a fostu demnu se sté in fruntea natiunei romane si in specie in fruntea clerulu! Elu a fostu ceea ce a fostu demnu se fie, si a devenitu cea ce a potutu deveni. Elu a cadíutu, dar' totusi a remasu ceea ce a trebuitu se remana, pentru-cà „onórea si respectulu nu sunt legate de succesu, ci de meritu.“

Inchieu si eu cu cuvintele D. Missailu⁷⁾: Amu avutu ómeni mari, amu avutu trecutu plinu de eroi si scriitori mari, si o singura cruciulítia nu arata trecerea lorú preste pamentulu romanescu, preste pamentulu pentru care s'au martirisatu pe Golgot'a. Ce ratacire! ce lapadare de cele sante! ce vandalismu!“

Filipu Docolinu.

¹⁾ Ratiu B., Istori'a bas. pag. 296.

²⁾ Antonelli I., Program'a gimn. din Blasiu pre a. 1876/7 pagin'a 27.

³⁾ Samuila Clainu la Cipariu Acte si Fragm. p. 110.

⁴⁾ Idem p. 129.

⁵⁾ Idem p. 130.

⁶⁾ Vieti'a, Operele si ideile lui Georgiu Sincái p. 2 n. 2.

⁷⁾ Diariulu „Traianu“ nr. 58 anulu 1869; Ilarianu A Popiu, Vieti'a Operele si Ideile lui Georgiu Sincái „ 145.

descendentii semintiei primitive, cari se ocupa cu agricultur'a si profesiuni, cu preferintia in partile vestice. Afara de acestea semintii se mai afla risipiti Hindchii, de origine indiana, Armeni si Ji- dani, in man'a carora se afla comericiulu. Religiu- nea domnitóre este Islamulu suniticu, din care cauza ei si sunt inamicii Persiloru. Centrurile principale de comericiu si comunicatiune sunt: Heratulu, Ca- bulu, Ghasn'a si Candahar. Teritoriulu este inpar- titu intre familiile singuratice, numite uluss, care sunt supuse unui siah. Rivalitatile, ce esistu intre ele si simtiulu lorú de independintia sunt cauzele, care impiedeca unitatea lorú politica. Resiedinti'a siahului si capital'a tíerei este Cabulu. Limb'a Afganiloru este sora cu aceea a Persiloru si intro- dusa in literatura din secolulu alu XV. Poetulu lorú celu mai cunoscutu este Abdur-Ráhman.

Din istori'a lorú se scie, ca Afganii, pe cari Herodot ii numesce Pactyati, apparu pentru prim'a óra in resbelele lui Mahmud din Ghasn'a, si numai in secolulu alu XVIII ei se organisara intr'o massa compacta, dupa ce s'au emancipatu de subtu domni'a Persiloru. Siahulu Ahmed infintia dinasthi'a Du- rani séu Abdalli, acarei domnia se stinse in anulu 1823, dupa caderea lui Mahmud. Acestui'a urma domni'a Baraschiloru, dintre cari Dost-Mohamed guberná in Cabulu. Pentru ca acesta inse se purta ostilu fatia cu Anglesii si amenintia Indi'a, acestia tramisera o armata britano-indiana in contra lui, care in 7 Augustu 1839 intra in Cabulu, destitui pe Dost-Mohamed si puse pe tronu pe fratele seu Siud. Dara o revolutiune generala, ce isbucni in érn'a anulu 1841—42 constrinse pe Englesi se se retraga, cu care ocaziune armat'a lorú a fostu nimicita si destituitulu Dost-Mohamed relua érási domni'a. Aliandu-se cu Sichii, elu incepú din nou se opere se in contra Englesiloru, dara in 21 Fe- bruariu 1849 a fostu batutu in modu decisivu si a fostu constrinsu se se retraga fugindu preste Indu. Dupa ce si-au consolidatu domni'a sa si isi o au largitu prin cucerirea Balcului, elu incheia in 30 Martiu 1855 o aliantia ofensiva cu gubernulu britanicu-indicu. Indemnatu de Englesi elu incepú resbelu cu Persii la anulu 1856. Persii ocupara Heratulu, dara ilu lasara, in poterea unei conven- tiuni incheiate in Iuliu 1857, capeteniei Barachiloru lui Ahmed-Can. La anulu 1862 Dost-Mohamed batú armat'a acestuia, care inaintá spre Candaharu si recuceri in 26 Maiu 1863 Heratulu.

Dupa mórtea lui Dost-Mohamed erupse o lupta selbatica intre fiulu si urmatoriulu seu Sir-Ali si intre fratii sei Azim-Canu si Afzul-Canu. Acestu din urma cuceru Cabulu si Candaharulu, dara la 1869 a fostu ucisu, éra dupa mórtea lui usurpa domni'a preste intregu Afganistanulu Sir-Ali, care primindu atatu ajutoriulu moralu, catu si subsidii in bani si arme dela Englesi, s'au mantienutu pana acuma in domnia.

In tempulu din urma influentiatu prin Russi'a elu intrerupse relatiunile amicabile cu gubernulu britanicu-indianu, refusa primirea unei ambasade englesesci, tramisa subtu conducerea lui Chamberlain la Cabulu si primi ultimatulú englesescu. In fondu resbelulu, care au eruptu intre Afganistanu si An- gli'a, precum am disu cu alta ocaziune, este unu resbelu intre Angli'a si Russi'a, care voiesce se incurce pe Angli'a si se i faca dificultati in Asi'a, pentru cà asia se o inmóie si se o induplece a face concessiuni Russiei in Orientulu europénu. Viito- riulu celu mai de aprópe ne va probá, déca guber- nulu russescu au calculatu bine séu nu. Scirile sosite pana acuma de pe campulu de resbelu din Afganistanu sunt favorabile armelorú englesesci. Se speramu, ca planulu Russiei va fi dejucatu prin bravur'a armatei indo-britanice si prin intiepti- nea comandantiloru sei probati. Este de doritu acésta, pentru ca Angli'a invinsa in Asi'a ar fi invinsa si in Europ'a, si atunce nu s'ar mai opune niminea realizarei planurilorú finale ale alantiei nordice, care este: inpartirea si inbucata- terea nu numai a Turciei, dara si a statelorú dunarene, intre cari precum scimu se numera si Romani'a, despre care nisce sciri pana acuma vage, sciu a spune, ca ar formá unu obiectu de compensatiune intre Russi'a si Austro-Ungari'a.

Anecsaarea Dobrogei.

Despre trecerea armatei romane de ocupatiune in Dobrogea au circulatu in dilele din urma scirile cele mai alarmatóre, contradicatóre si nesigure. Unele voiau se scie, ca armat'a nu va trece din cauza, ca se opune gubernulu russescu, alte éra si sustienéu ca nu esista nici o neintielegere intre gubernulu romanu si celu russescu si ca armat'a va trece de siguru, dara ca inca nu se scie diu'a.

In fine vine „Romanulu“ din 13/25 l. c. si ne spune urmatórele:

„Maine, (va se dica in 14/26 l. c.) se va incepe ocuparea Dobrogei de catra trupele si auto- ritatile romane. Dificultatile, ce se ivisera in mo- mentulu ocuparii, care fusese decisa pentru diu'a de 11, apoi pentru diu'a de 12 curinte, au fostu in fine inlaturate.

„Gubernulu romanu, tienendu a remanea stric- tu in liter'a si in spiritulu tractatulu dela Berlinu, a cautatu si a dobenditu, cà faptulu acestei anec- sari se se seversiesca astfelu, incatu dispositiunile tractatulu dela Berlinu se fia pe deplinu satisfacute si Romani'a se nu ésa din rolulu pe care Europ'a a voitu se i'lu incredintiese, dandu-i in stapanire Dobrogea si gurile Dunarii.“

„De si Basarabi'a era inca de multu retroce- data si ocupata de Russi'a si prin urmare, cu dreptu cuventu ar fi fostu cà totu-odata si Dobrogea se fia ocupata de Romani'a, totusi nu fara multa ane- vointia gubernulu a pervenitu a seversi faptulu anecsaarei.“

„A fostu chiaru unu momentu, indicatu in numerulu nostru din urma, in care nu se scia déca Dobrogea va fi si candu va fi ocupata de Romani'a, séu déca acésta cestiune va motivá o noua interve- nire a Europei, spre a face, cà tractatulu dela Berlinu se fia respectatu.“

„Din fericire intielegerea s'a potutu stabili de astadata fara nici o intervenire, si drepturile au fostu respectate de ambele parti, s'a probatu astfelu prin faptu, ca se indeplinescu cuventulu datu de Tiarulu, ca va aplicá cu sinceritate tractatulu dela Berlinu. Speramu, ca nici unu faptu posterioru nu va veni se dea desmintire acestei solemne declarari a imperatulu Alesandru.“

„Dupa càtu scimu, Russi'a a si desemnatu pe delegatii ei, insarcinati cu predarea Dobrogei. In ceea ce privesce gubernulu romanu, tóte disposi- tiunile sunt luate pentru cà anecsaarea se se faca in acelasiu tempu, in tóte ramurele administratiunii. Personalulu administrativu, judecatorescu, telegrafo- postalulu, finantiaru, garnisónele, totulu este pregatitu pentru o imediata si deplina luare in stapanire. Chiaru de maine predarea va incepe, si se spera ca in cateva zile va fi pe deplinu terminata, pentru marea multumire a poporatiunilorú locale, care ne astépta cu mare nerabdare.“

„De buna séma, nici-odata anecsaare nu s'a facutu in conditiuni mai fericite pentru statulu anecsaatoru; nici-odata poporatiunile unei provincie n'au primitu cu mai mare fericire o noua domi- natiune. Ceea ce trebue se dorésca acuma ori-ce Romanu este, cà modulu cum acésta provincia va fi administrata se nu alterese catusi de pucinu senti- mentele ce le intempina in sinulu ei, ci din contra s'o alipésca din ce in ce mai multu cu ánim'a de patri'a comuna.“

„Spre a ajunge la acestu fericitu resultatu, drumulu ne este fórté inlesnitu: dominatiunea oto- mana de pana eri, dominatiunea bulgarésca de astadi n'au fostu si nu sunt de buna séma mai apropiate de idealulu de perfectiune, de càtu ceea ce póte fi dominatiunea romana. N'avemu de càtu se facemu o buna alegere a personalulu diferite- loru autoritati, ce voru representá gubernulu centralu in Dobrogea; n'avemu de càtu a face cà dreptulu fiacaruia se fia restabilitu si respectatu; — cà-ci mare este setea de dreptate in acea bantuita pro- vincia — n'avemu de càtu a respectá moravurile si obiceiurile, atátu de scumpe popóraloru orientale, tindiendu cu incetulu, pe nesimtite, la modificarea lorú, si convingerea nóstra este, ca in curendu Ro- mani'a trans-dunaréna vá fi totu atátu de patriota càtu si restulu tíerei.“

„Dupa càtu scimu, tóte silintiele gubernulu actualu tindu la ajungerea acestui scopu, dara fiindu-ca o asemenea opera nu se póte seversi in trei séu patru ani, de aceea este neaparatu, cà nu numai gubernulu actualu, ci Romanii in genere si toti ómenii politici ai tíerii in specialu, se-si faca unu crediu politicu din ingrijirea si redicarea Do- brogei, pentru-ca mare rolu este menita a jucá acésta provincia, cu litoralulu marei si cu gurele Dunarii, in viitoriulu natiunei romane.“

Totu in numerulu acela alu „Romanulu“ ce- timu urmatórele:

„Pentru luarea in stapanire a Dobrogei, Mari'a Sa va fi maine la 9 óre la Brail'a in capulu ostirei. Presiedintele consiliulu de ministrii ilu va insoçi. Prefectii numiti sunt: d. Remus Opranu la Constanti'a, d. George Mihailu Ghica la Tulcea; pe càtu scimu, se ascépta primirea d-lui Degre, pentru Silistri'a noua.“

„Proclamatiiunile càtra cetatienii din Dobrogea

si ordinul de di către armata, credem ca voru apparea in „Monitorul“ dela 15 Novembre.“

Proiectu de regulamentu pentru regularea si indeplinirea parohieloru in provinci'a metropolitana a bisericeii ortodoxe romane din Ungari'a si Transilvani'a.

(Urmare si fine.)

§. 16. In concursese, ce se voru publica pentru ocuparea vre-unui postu, are se se insemne curatu venitulu sistemisatu ce e impreunatu cu acelu postu, si pe langa acela si celelalte emolumente, ce se potu constata si numai aprocsimativu macaru.

Concursese trebuie se se publice in foi'a oficiosa a respectivei eparchii, punendu-se unu terminu de celu pucinu 30 zile. — Terminulu concursulu espira la 12 ore ale zilei din urma. Suplicele de concursu intrate mai tardiu nu se potu lua in considerare.

Concursese pentru iutregirea parohieloru se compunu si se publica prin protopresbiterulu in contielegere cu comitetulu parochialu ori vice-versa. In casu de neintielegere intre comitetu si protopresbiteru, concursese se substernu consistoriulu spre decidere.

§. 17. Suplicele de concursu, instruate conformu prescripteloru statutulu organicu §. 13. sunt de a se inainta la protopresbiterulu concernerente, carele dupa inprotocolare le petrece intr'o lista cu urmatoarele rubrici: numerulu curentu, dat'a presentarei, numele, caracterulu si locuint'a concurentelu, serviciulu lui prestatu ca invetiatu si eventualmint'e ca preotu, reflexiuni.

Dupa list'a acest'a se combina conformu §. 13 si 23 din statutulu organicu list'a candidatiloru in siedinti'a comitetulu parochialu. In list'a acesta insa concurentii nu se petrecu dupa ordinea presentarei supliceloru, ci dupa calificatiunea si meritele loru. Cei ce nu au calificatiunea prescisa, nu potu fi indusi in acesta lista.

List'a de candidatiune, subscrisa de protopresbiterulu si comitetulu parochialu se presentesa sinodulu parochialu electivu impreuna cu protocolulu siedintiei comitetulu.

In lipsa de concurenti calificati, alegerea se amana, acendu-se din siedinti'a comitetulu aretare la consistoriulu eparchialu, carele va lua decisiunile ulterioare necesarie.

§. 18. Dela publicarea concursulu si pana inclusive 8 zile inainte de sinodulu electoralu concurentii potu dupa prealabila incunoscintiare a protopresbiterulu se se infacisiese inaintea alegetiloru pentru a cant'a si cuvent'a.

Este insa strinsu opritu concurentiloru a influenti'a in persoana seu prin altii cu ori ce mijloce coruptore asupra alegetiloru. Constatandu-se o astfelu de infuintiare, respectivulu concurentu chiar' si de ar deveni alesu, pe langa aceea, ca i-se nimicesce alegerea, nu are dreptu se mai concure la nici o parochia din provinci'a metropolitana doi ani de zile.

§. 19. Sinodulu parochialu electivu are se urmese celu multu in 14 zile dupa expirarea terminulu concursulu observandu-se prescriptele statutulu organicu din §. 7, 8, 9 si 13.

In sinodu se constata dupa deschiderea siedintiei inainte de tote numerulu celoru presenti si indreptatiti la actulu de alegere; apoi se constituie biroulu sinodalu, alegendu-se doi barbati de incredere, cari ocupa impreuna cu notariulu sinodulu locu la mes'a presiedintelu, dupa aceea se da cetire tuturoru acteloru ce au premersu alegerei.

Votarea se face cu apelu nominalu. Unu alegatoriu nu pote vota decatu numai pentru unu candidat. Facendu-se votare nominala, dupa numele fie-carui votantu este de a se scrie numele intregu alu candidatulu, pentru care acela a votatu.

Er cerendu-se de a trei'a parte a alegetiloru presenti votare secreta, atunci biletele se punu dupa acerea scrutiniulu intr'unu plicu sigilatu si se alatura a protocolu. Voturile, ce s'aru da celoru neadmissi in candidatiune, se considera ca nedate.

Dupa incheierea votarei, numerandu-se voturile in ati'a sinodulu prin presiedinte sub control'a barbatiloru de incredere, presiedintele proclama pre candidatulu, care a intr'unitu maiortitatea absoluta a voturiloru, de alesu parochu, respective capelanu si petrecendu-se rezultatulu alegerei in protocolu, acesta se cetesce si se verifica in siedintia, apoi se subscie de presiedinte, de notariu si de barbatii de incredere.

Daca nici unu candidat n'a intr'unitu maiortitatea absoluta a voturiloru, intre cei doi, cari au capetatu nai multe voturi, se face alegere restrinsa, si deca ambii au capetatu voturi egale, decide votulu presiedintelulu.

In sinodulu electivu nu se pote discuta nici unu obiectu, ce nu se tiene de alegere.

Actele relative la alegere se inaintesa tote in terminu, celu multu de 20 zile la scaunulu protopresbiterialu spre esaminare, si dela acesta se decisu formalu asupra esaminarei celu multu iar' in 20 zile la episcopulu diecesanu, respective la locientetoru seu legalu spre aprobare si urmare mai departe, conformu oficiulu seu.

§. 20. Dupa urmat'a esaminare, respective aprobare a actulu de alegere se incunoscintesa respectivii candidati prin resolutiune din partea protopresbiterulu belanga inapoiarea documenteloru loru despre rezultatulu alecia. Celu aprobatu este datoru a primi postulu, la care a concuratu; refusandu acesta, se osandesce prin consistoriulu eparchialu la rebonificarea spseloru, ce au causatu comunei, apoi se pedepsesce si cu o amenda corespunditoare in favorulu caruiva fondu.

Candidatulu alesu si intaritu, neobvenindu nici o pedeca canonica, se chirotonesce, iar' deca este preotu se prevede cu investitur'a canonica. Dupa aceea celu multu in 30 zile se introduce prin protopresbiterulu concernerentu in parochie, avendu dreptu dela diu'a in-

stalarei la tote veniturile impreunate cu postulu pentru care a fostu alesu.

Celu instalatu odata in o parochie nu pote concura la alta, mai inainte de a fi servitu trei ani in aceea, decatu numai in casuri de consideratiuni speciali recunoscutu de consistoriulu eparchialu.

Despre introducere protopresbiterulu are se relationese fara amanare la consistoriulu eparchialu.

III. Corelatiunea preotiloru.

§. 21. Deca intr'o comuna bisericésca este numai unu parochu, acesta de sine se intielege, ca are se porte, sub responsabilitatea s'a, tote indatoririle prescise prin legile bisericesci.

Indatoririle aceste se incepu cu diu'a instalarii lui in oficiulu parochialu si durésa pre catu tempu porta acestu oficiu.

§. 22. Unde pentru nepotintiele parochulu este lipsa de capelanu, acesta seversiesce tote functiunile preotiesci la insarcinarea parochulu si in aternare de la densulu.

§. 23. Archivulu parochialu, matriculele bisericesci si sigilulu stau sub ingrigirea parochulu. Abatere de la acesta se face numai acolo, unde parochulu este suspinsu, in care casu acestea se transpunu capelanulu si resp. administrotarelu parochialu.

§. 24. Fiind intr'o comuna bisericésca mai multi preoti, ceea ce se concede numai in sensulu §§-loru 9 si 10 ai acestui regulamentu, presidiulu in sinodele parochiale il porta celu mai betranu in oficiu (stat. org. §. 10, punctulu 2).

La casu, deca preotii mai betrani nu ar pote porta acesta sarcina, consistoriulu la propunerea protopresbiterulu denumesce pre altulu mai capabilu, din aceea-si comuna, ca se suplínésca pre celu mai betranu.

§. 25. Toti parochii cu presiedintele impreuna, sunt intre sine coordinati, si ordinea loru se normésa astfelu, ca parochulu celu mai betranu in oficiu se chiama primaru, iar' ceilalti numai parochi.

§. 26. Fiind intr'o comuna bisericésca si scaunu protopresbiteralu, tote drepturile parochulu primaru trecu la protopresbiterulu, respective la administratorulu protopresbiteralu, fara privire la anii de serviciu preotiescu.

§. 27. Tote dispositiunile si regulamentele de pana aci, incatu stau in contrarietate cu dispositiunile acestui regulamentu, esu din valóre.

Din siedinti'a plenara a Consistoriulu metropolitanu, tienuta in Sibiiu la 29 Septembrie 1878.

Corespondentie particularie ale „Observatoriulu“.

Campeni, in Muntii Apuseni la 2 Novembre 1878.*) Percurgendu mersulu lucrariiloru in congressulu bisericescu adunatu pana deunadi in Sibiiu, ca unu ce strainu ni s'au aretatu caus'a neverificarei deputatulu congressuale din cerculu Abrudului, dupa-ce veduramu, ca se verificara deputati chiaru fara credentionale. Ca alegatori in cerculu Abrudului si ca unii ce ne tienemu de detorintia a ne interesá de binele bisericéi, ni luamu indrasneala a ventilá pucinu acestu casu in publicitate, pentru-ca se nu remana vre-o péta pre barbatii ce au conlucratu la scrutiniulu alegerei deputatulu din acestu cercu, carora membrii onoratei comisiuni verificatore a congressulu cu una usiurintia neescusabila cutésa a li atribui epitetulu de comitere a unui abusu.

Nu scimu ce studiu au facutu acei domni in actulu respectivu; inse noi ca unii ce amu avutu ocaziune a cunoce alegerea deputatulu, seu mai bine disu, acelu siette candidati de deputati in acestu cercu, damu urmatoarele informatiuni: La scrutiniu nu a fostu de facia deputatulu proclamatu si provediutu cu credentionale de catre intregu corpulu scrutinatoriu fara contradicere, prin urmare nu a potutu influenti'a intru nimicu afacerile aceluia, ba nici cunoscintia nu avuse ca dora este candidat; prin urmare deputatulu nu a comissu abusu. Vine dar' la raspundere comisariulu consistoriale, care a fostu d. M. Andreica, si care dela inceputulu erei constitutionale a implinitu cu destulu zelu acesta chiamare. Se vedemu ce abusu a potutu comite? Pe bas'a legéi si a instructiunei emise in caus'a alegetiloru de deputati la congressu, a reieptatu cateva protocoole neprovediute cu sigilulu bisericescu, prin urmare neautentice, altele pentru-ca alegerea in sinodele parochiale se facuse numai cu 4 zile inainte de scrutiniu. Intre acele protocoole reieptate au fostu voturi pentru toti cei 7 candidati, éra nu numai a le unuia, prin urmare este unu neadeveru afirmatiunea comisiunei verificatore, ca numai pentru unu candidat nu s'au consideratu voturile si numai ale aceluia s'au reieptatu. Nu domniloru din comisiune! Cetiti mai bine si ve-ti afla, ca chiaru si voturi de ale comisariulu consistoriale sunt reieptate. Nu a fostu nici causa, nici ratiune pentru protestulu inescenatu de nesce instrumente orbe ale unei persoane bisericesci, plina de vanitate si de resunare. Protestulu de altcum intardiatu, este opulu alu a trei poporeni din Abrudu-satu, ajutoratu inca de subscrierea lui Petru Coroiu din Carpenisii, si ale altoru trei ómeni obscuri, cari nu sciu ce facu. S'a facutu la comanda, cu scopu de a se pune pedeca verificarei deputatulu Patitia, care stá in prepusu ca va impedece unu planu órcare de a se face aici in muntii o mica episcopia prin sfarmarea protopresbiteratulu Campeni, ce contine unu teritoriu compactu cu aprópe 30 mii suflete.

Dupa-cé s'a facutu acelu protestu, cu ingerintia nelegale, éta ca la di anumita se presenta in congressu unu memorandum, prin care se cere, ca protopiatulu Campeniloru se se desfiintese si se se alature la altulu, de unde este administratu provisorie de candu a remasu

*) De si la comitiv'a acestei corespondentie destinate spre publicare sunt subscrisi cinci barbati seriosi din acelu finutu, totusi noi le ceruramu, ca deca nu afla cu cale a o retrage, incal se binevoiesca a o modifica. Din acesta cauza s'a intardiatu publicarea.
Red.

vacantu cu mórtea neuitatulu nostru protopresbiteru Ioanu Patitia.

Memorandulu acela presentatu in siedinti'a din 6 Octobre catra congressu este nerationale si nu convine nici decatu intereseloru poporulu, pentru-ca voiesce se abata poporatiunea compacta a acestui finutu dela centrulu ei naturale, care este Campeni, unde se afla judecatoria cerc. rég., oficiu politicu si celu silvanale pentru intregu protopiatulu arondatu prin sinodulu archidiecesanu.

Suntemu convinsi, ca nici deputatii verificati prin o mica majoritate a in. congressu, nici alti barbati de ánimu nu voru consimti cu acesta rapire planuita, ca-ci deca se va face aceea, va avea cele mai funeste urmari, pentru-ca suntemu decisi a ne aperá de apucaturi cá acestea, unde binele poporulu se va supune la voint'a unei persoane. A trecut acelu tempu, unde cineva se-si bata jocu de interesele poporulu, fara a fi aretatu lumei in deplina colóre.

Nefiindu comisu abusu la scrutiniulu deputatulu mirenescu, ar fi bine a se face cercetare in acesta causa, ca se se dovedésca cine face pe aici abusu in causele bisericesci. —

Mai multi din capital'a Muntiloru apuseni.

Sibiiu, 24 Novembre. („Adunarea generala a Societatii pentru fondulu teatrulu romanu.“) — Facendu in lun'a acesta o mica excursiune prin unele orasiile din Transilvani'a, mi-amu intocmitu calatori'a asia, ca se potu participa si eu la adunarea gen. a numitei societati, care precum ve este cunoscutu, in anulu acesta s'a tienutu in 17 si 18 Novembre a. c. la A. -Iuli'a. — La acesta adunare a participatu forte putiena inteligentia din juru, ba numerulu din afara n'a fostu mai mare decatu patru—cinci persoane; — celu pucinu la siedintiele adunarei nu, pentru ca la prandiu comunu si in specie la balu a participatu unu numeru destulu de considerabile. Totu a fostu inteligentia din A.-Iuli'a si mai cu séma amu veditu pre amplotiati si advocatii de acolo, pre candu unii din preoti, si unii din inteligenti, cu protopopulu gr. cath., au escelatu prin absentia perfecta atatu la siedintie catu si la celelalte conveniri. Nu sciu ce a fostu caus'a, de asta adunare a fostu atatu de pucinu cercetata; nu sciu dicu, fost'au amenarea ei, seu tempulu nefavoritoriu in genere, ori indiferentismulu inteligentiei orasieloru vecine in specie; — mai cu séma Sabesiulu, care e numai o palma de locu de A.-Iuli'a, si care la alte ocaziuni escelésa in afaceri nationale — facendu negotiuri separate — strigandu apoi, ca nu exista romani mai buni cá densii — si pricepe atunci dupa a ce a bagatu miile in busunariu — spre detrimentulu natiunei in genere — si alu scóreloru acelu cercu in specie, cu care isi scusa procedura — dara care nici odata n'a veditu ajutoriulu materialu! —

E de regretatu, candu o adunare generala precum a fostu cea de facia — in centrulu Transilvaniei — a fostu asia de pucinu cercetata, in catu mai pucini participanti n'amu veditu nici la o adunare cercuala a unui despartimentu! La tota adunarea n'amu veditu din afara decatu pre domni Iosifu Vulcanu red., advocati Secula, Dr. Olariu si vre-o cativa proprietari din juru. —

In astfelu de imprejurari si intr'unu anu, care in tota privinti'a a fostu bunu — vrendu nevrendu trebuie se ne punemu intrebarea ce pote fi adeverat'a causa? — si dupa modesta'mi parere — pre langa cele premise, exista numai o alternativa — si anume: seu acesta idee pentru infintiarea unui teatru romanu — inca nu e destulu de matura si nu ia venit tempulu pentru noi — seu inteligenti'a nostra din numitulu juru a aratatu prea pucinu zelu de astadata. Chiaru si din sinulu comitetulu a fostu numai dlu secret. I. Vulcanu — acaru energia si sacrificiu in afaceri de cultura si nationali — e fiecaru cunoscuta.

Premitiendu acestea, credu ca nu trebuie se ne acoperimu erorile, cari pote de astadata s'au facutu din multe — dara neescusabile cause, pentru ca ce esemplu pote lua populu — candu vede, ca la o adunare generala ca cea de facia — si pentru care inteligenti'a locala a lucratu cu septemanile — se pomenesce cu trei patru óspeti! In astfelu de momentu e naturalu, ca prima impressiune asupra'mi n'a fostu prea placuta. —

Trecendu deci la obiectulu, ce mi-lamu propusu a vi-lu inpartasi — observu ca adunarea si-a tienutu cele 2 siedintie in biseric'a gr. or. — premergendu mai intaiu servitiu din par. prot. A. Tordosianu; Prim'a siedintia s'a tienutu dumineca in 17 cur. — durandu dela 10—12 ore. Secretariulu I. Vulcanu, ca uniculu reprezentante alu comitetulu impartasiesce mai intaiu adunarei, cumca din cause grave nici presiedintele nici casariulu nu s'au potutu presenta la adunare incredintandu'lu pre dsa, cu referarea tuturoru raporturiloru. Adunarea dupa aceea alege la propunerea dlui G. Popu — de presiedinte pre dlu adv. I. Pipoziu si de notari pre domni R. Patitia si Dr. N. Olariu. Ocupandu loculu, presiedintele prin o cuventare potrivita — arata insemnatarea acestei institutiuni si adunari, si in fine, conformu programulu róga pre secretariu a ceti raportulu seu si alu cassariulu. — In primulu s'a regretatu din partea comitetulu, ca sumele cele mai insemnate subscise de membrii fundatori si ordinari nu s'au potutu incasá regulatu — nici chiaru dupa provocari seriose — si asia fondulu societatii nu pote spori precum se prevedea la inceputu; din alu 2-lea raportu se vede ca societatea dispune de unu fondu aprópe de 14,000 fl. — si ca dela adunarea gen. trecuta pana la cea presentata fondulu a sporitu cu circa 1500 fl. Adunarea laundu raporturile la cunoscintia placuta, decide cá aceste se se predea comisiuniloru alegende spre censurare si raportare.

Se alege apoi 3 comisiuni de cate 5 membrii — pentru inserierea membriloru, ceasurarea acteloru si

pentru propuneri; — fiindu în sensul programului agendele acestei ședințe terminate, președ. multiamesc adunării, declară ședința de închisă și anunță pe diu'ă următoare ultim'ă ședință, — la care a participat și dl. Axente Severu.

În această ședință s'a luat la dezbateri cauz'ă restanțierilor împărțiți în 3 clase, restanțieri morți, subscriși în liste simple, și cari au datu obligațiunii formale societății; — după dezbateri lungă și serioasă se decide, ca referitoriu la restanțierii morți, fiindu următorii toți saraci — se se sterge de totu și societatea se nu mai considere respectivele sume de pretensiuni ale sale, era contra celorlalte 2 clase de restanțieri fiindu totu în pozițiune materială destulă de bună, se decide că avocatului societății se face pașii necesari pentru încasare, chiaru și înainte judecatoriei și după cum va afla mai oportunu.

Spre acestu scopu i-se votă dînsului o sumă de 300 fl. era dlui secretariu că spese 100 fl.

Din raportulu comisiunii pentru înscrierea membrilor se vede ca s'au încasatu 120 fl. și anume dela 18 membrii ord. a 5 fl. era restulu dela membrii ajutatori.

Acestu rezultat relativu încurajatoriu, e de a se multumi staruintei membrului comisiunii concipistu de finanție Nicolau Popu de Bucurdea vinosa. — La invitația dlui Axente adunarea gen. viitoare se decide a se ține în Blasiu la 20 Septembrie 1879. — Acestea sunt pe scurtu dezbaterile și pertractările ce s'au ținutu în cele două zile. Permiteți-mi dle redactoru, a ve descrie în scurtu și partea socială și a ve anunția, că în prim'ă după membri adunării în numeru peste 50 s'au adunatu după ședința în sal'a Chioscului din promenada la unu banquetu comunu, unde cu catu amu fostu mai puțin din afara, cu atata împartășirile reciproce au fostu mai animate și amicabile. În restempulu banquetului music'ă orășienescă ne a încantatu cu pișe adevăratu românesci — până la despartire catra s'era, — spre a ne pot'ă revedea după 2 ore érași în sal'a — balului, care a reesitu peste tota acceptarea splendidu și a fostu unulu din cele mai frumoșe baluri ce amu vedutu; fiindu-ca la acesta a alergatu mai cu s'ema tinerimea din totu jurulu. — Sal'a în care s'a ținutu balulu, — era „internationalu," dară foarte frumoșu decorata. Membrii comitetului domni M. Cirlea, N. Popu de Bucurdea vinosa, G. Popu, C. Pipoșiu și Bentia purtau pe peptu tricolorulu nationalu, și numai neobșitelor ostenele ale acestor domni e de a se multumi reesirea splendidă. La 9 ore sal'a era îndesuită de toate clasele, — dela locotenentu până la generalu, amployati, advocati, preoti, notari, proprietari, totu au alergatu a-si pune denariulu pentru raniti și în folosulu fondului, din care cauza și succesulu materialu a fostu destul de însemnatu; pentru-ca a rezultat peste 400 fl. din care aproape la 200 fl. netto în interesulu fondului și ranitorulu.

Acestu balu pe care nu l'au întrecutu în A.-Iuliu nici celu din 1866 cu ocașiunea adunării gen. a Asociat. transilvane — s'a începutu cu „Ardelen'a" și s'a finitu cu „Hatiegan'a" — s'a jucat pre langa jocurile îndatinate de 2 ori „Romana" cu o precisiune, precum orare ori am vedutu.

Entuziasmulu și vesel'ă si-a ajunsu culmea candu între pauză — la 12 ore cantandu-se „Marsiulu lui Mihaiu Vitezu" a aparutu în sal'a 20 de feciori în costumulu nationalu — cu cusme à la Mihaiu Vitezu — și cu pene à la „Regimentulu de Vasluiu" jucandu „Calusierulu și Batut'a". La diferitele figuri „Bravo, Sa traisca si Eljen" nu mai aveau finitu. Totu între pauze a cantatu întreaga societate tineră acompaniată de music'ă orășienescă și „Destéptate romane;" și atatu music'ă militară, catu și cea civilă si-a facutu dator'ă pre deplinu — escelandu ambele prin piesele cele mai alese și mai frumoșe.

„Mi implinescu numai dator'ă, deca amintescu — ca d'omnele romane din A.-Iuliu au escelatu toate prin o toaletă de coloru exclusivulu nationalu — și nu mai puțin ne a încantatu toalet'ă în tricolorulu nationalu alu frumôșelor domnișore Eufrosin'a Cirlea, Fani Pipoșiu, Corneli'a Popu și a altora. — Suprindietoriu a fostu — candu a aparutu o domnișora brasiovenca cumnat'ă eroului dela Crăicu — în costumulu curatu românescu. —

Asia a decursu această petrecere socială până la 5 ore deminiția, candu cu „anima grea" ne amu despartitu, ducendu totu suvenirile cele mai placute și dorindu-ne multe de acestea.

În fine permiteți-mi onoratele familiei romane din A.-Iuliu se le exprimu în numele participantilor multumit'ă noastră sinceră pentru ospitalitatea rară, pe care o au aratatu în restempu de mai multe zile; asemenea primăscă și amintiti domni din comitetu pentru prevenirea ce au aratatu în tota privință; — era amiculor și celor ingrijiți de institutiunile noastre nationale, salutandu-le dicu: „la revedere în 20 Septembrie 1879 la Blasiu." Dr. N. O.

În Nr. 91 alu diariului D.-Vostre corespondentele anonimu din partile Blasiului „Cineva" în espunerea deplorabilei stări materială a poporului de pre aici, spre ilustrare se provoca și la unele cazuri speciali comise de unu D. advocatu de aici. Fiind-ca în locu suntemu numai doi advocati și asia publiculu usioru pot'ă fi sedusu a ne inculpa pre ambii, séu nu pe acelu, la acarui adresa s'au referitu cele comunicate de corespondente, în interesulu adevărulu me vedu necesitată a-lu rogă prin D.-voastră, se binevoiesca a clarifică lucrulu; pentru-ca în casulu nesperatu, candu comunicatele sale s'aru referi la mine, se-mi pot'ă dá respunsulu meritatu. Primiti etc. etc.

Blasiu 25/11 1878.

Ludovicu Csato,
advocatu.

Societatea academica romana.

Sesiunea anului 1878.

Ședința dela 21 Septembrie.

(Urmare.)

Secolulu XVII formăza obiectulu capitolului V. Se urmaresce pe de o parte procesulu de transformare alu mosnenilor în vecini séu romani, era pe de alta liberarea lor prin judecata, rescumperare, ertare și schimbarea stărei civile a persônei.

Capitolulu VI tractăza cu multu interesu reform'ă lui Maurocordatu, actulu de desfintiere a romaniei, cauzele și consecințele lor, condițiunea clacasilor după reforma, stărea economică și morală a clacelor rurale; era epoc'ă VII dela anul 1800 până la legea rurală din 1864 și anume: clasele agricole în periód'ă miscărei din 1821, rolulu lor în această miscare, condițiunile țieranilor după regulamentul organicu, cestiunea proprietății în revoluțiunea dela 1848, relațiunile între proprietari și clacasi după asediementulu din 1851, și se termina cu o privire recapitulativă asupra cestiunilor tractate până aci.

Partea a două a operei se ocupa cu stărea socială, morală, politică și economică a țieranulu. Autorulu studiăsa mai antaiu clas'ă micilor proprietari, numiti mosneni și radiesi, din toate punctele de vedere; cerțesa cu deamenuntulu stărea actuală a proprietății mici, ocupațiunile țieranilor mosneni, condițiunile salariulu și ale muncii și apoi trece la stărea satenilor în proprietăți prin legea din 1864; studiăsa economi'ă legii, modulu cum s'a aplicatu ea și iniuriile ce au avutu asupra sôrții satenulu și a țierei întregi; analizăsa invoielile agricole, exploatarea țieranulu prin capitalu și consecințele rele ale lipsei institutiunilor de creditu.

După această tractăsa cestiunile relative la populațiune, nutrimentu, înbracaminte, casa, ocupațiunile principale agricole, industriale și comerciale ale țieranulu și termina cu stărea lui intelectuală, morală și socială, cu credințele, datinele și aplicările sale, cu gradulu seu de instruciune și moralitate, cu viața sa intimă de familie și cu viața sa politică; era lucrarea s'a o încheia cu următoarele cuvinte:

„Luandu'lu (pe țieranu) din léganu l'amu insocitu cu iubire și interesu pe totu drumulu seu până astadi, înscriindu pe aceste pagine încarcate, totu ce ni s'a parutu vrednicu de însemnatu pentru cunoșcerea vieții sale politice, sociale și economice în trecut și în prezinte. Deca tabelulu trasu prin coloru împrumutate dela totu felulu de isvôre este în partea i esențiale sumbru, tristu și sangeratecu, nu noi, ci nefericirile prin cari au trecut sociulu nostru, țieranulu, l'au desemnatu.

Lupt'ă încordată între cei multi, dera apasati, și între cei puțin, dera apesatori, avea se se termine cu slăbirea și a unor'ă și cu dominațiunea unor venetici, cari surpandu întregu edificiuulu socialu, facusera din Statulu Romanu batjocur'ă lumei și a tempiloru.

„Țieranulu suferi cu îndelungată răbdare. Vécuri întregi fu redus la stare de ilotu; torturatu ca nici unu poporu pe lume, elu perduse unu momentu cunoșcint'ă de sine, simțulu demnității; și naucitu, aplăca grumășulu celui antaiu calau, asteptandu-si lovitur'ă de gratia.

„Inse nedreptatea strabată conștiința s'a; în anim'ă lui crescă acelu curagiu passiv dera eficace, care se manifestă la 1821 și 1848. Miscărea s'a progresivă avu se lupte cu multe piedici, vicisitudini și chiaru abateri.

„Inse, că totu ce emana din legile naturale, ea 'și atinse scopulu și calamitățile publice chiaru o servira însemnatu.

„Fiindu-ca evoluțiunile vieții politice nu se potu face fara evoluțiunile vieții sociale, er'a nouă deschisă cu începutulu decădei a șieșă a secolulu de adi, trebuia se aduca emanciparea țieranulu, că singurulu temei alu tuturor celorlalte organizari. Vointi'ă lui fu liberata de grij'ă clacei, ne mai fiindu obligată de catu catra propri'ă s'a economiă: satele devenira neaternate și locasiuri statornicite; legea electorală din 1866 chiama și pe țieranu a lua parte, prin reprezentanții sei, la facerea legiloru, la asedierea inopșitelor, la consanțirea și legitimarea veniturilor și cheltuelilor.

„De cativa ani numai, dile mai bune resaru pentru muncitôrea noastră clasă rurală. Oper'ă renascerei sale economice inse stă în strinsă legatură cu renascerea s'a morală; această opera abia este urnită; ea merge încetu, foarte încetu, d'ér' ar' trebui se ne îndouimu de puterea fecundă a libertății, de binefacerile ei multiple, deca amu crede, ca ea se va opri unu minutu din cale séu va da înapoi.

„Evenimentele acestui anu din urma au pus în evidentiă forti'ă ce a datu țieranulu romanu, viril'ă gimnastică a libertății, și din diu'ă, candu proprietatea a fostu santită și pentru țieranu, de atunci si libertatea 'și a pus pe piciorulu pe pământulu românescu!"

În esplicatiunea subiectulu seu autorulu avu de calausa unu mare numeru de documente istorice contemporane, cele mai multe inedite și neutilisate încă, care în anecese formăza o precioasă colecțiune, é' în notele ce insotiescu pretutindeni teostulu, sunt altele indicate cu suficiență și critica. Elu s'a mai servitu cu cronicile nationale și straine, cu memoriu, cu scrierile caletorilor straini prin țierele noastre, fara a neglije nici un'ă din fontanile ce ne-au lasatu trecutul asupr'ă cestiunilor, cari se tractăsa în elaboratulu de facia. Autorulu a utilizatu publicatiunile oficiulu centrulu de statistica, scrierile meritilor nostri barbati Ioanu Ghic'a, Ioanu Ionescu și P. S. Aurelianu și cateva alte relațiuni, ce a potutu capetă despre stărea actuală a țieranulu.

(Va urmă.)

Bibliografia.

Dictionariulu etimologicu romano-latinu, alu societății academice elaboratu că proiectu, tipariu desu pe 184 1/2 de côle costă în Romani'ă 60 lei noi.

Glossariulu de cuvinte straine séu considerate ca straine, stracurate în limb'ă noastră, că parte integrantă a Dictionariulu, tip. pe 37 de côle, costă 12 l. n.

Din contra, aceleasi două carti mari, Dictionariu și Glossariu, în cari este depusu partea cea mai mare din thesaurulu limbii noastre, luate împreună, s'au scadiutu pentru lectorii de dincôce la 40 l. n., adeca numai 16 fl. v. a. comptantu.

Asia dară aceste două carti sunt cele mai eține în totu coprinsulu monarchiei și din toate limbile acesteia.

Philologii potu se fia de opiniuni diferitôrie asupra acestor două opuri capitale, dară până acuma nici-unulu nu a produsu ceva mai puțin supusu la critica, și după toate informațiunile noastre voru mai trece multi ani până se mai vedă lumea romănescă a două edițiune din acelea. Într'aceea criticele cele mai aspre cate s'au vedutu până acuma, în locu se detraga din valôrea lor intrinsecă, chiaru fora voi'ă lor o au ridicatu.

Din Dictionariulu unguurescu-romănescu alu lui G. Baritiu, elaboratu după alu academiiei magiare și alu lui Fogarasy, tipariu în 41 de côle, cate exemplarie au mai ramas, se vendu legate usioru numai cu 3 fl., legate tîepanu cu 3 fl. 50 cr. v. a.

La întrebările ce ni se facu despre Magazinulu istoricu alu Daciei publicatu în anii 1845—1848 de A. F. Laurianu și Nic. Balcescu în Bucuresci respundemu, ca în librari'ă din Sibiu se afla numai partile cate se vedu anunțate în catalogulu dlui W. Krafft și cu pretiurile aratate în acela.

În catu pentru fasciôra I din tom. VII alu Magazinulu Daciei, publicată la a. 1851 în Vien'ă, 8-o pag. 116 însemnamu, ca în aceea se coprinde toate petitiunile cu resolutiuni și cu alte acte esite din sinulu deputatiunii nationale, încependu din Februaru 1849 până în 19 Februaru 1850. La acelea vedi subscriși pe barbati că A. Siaguna, Fratii Mocioni, Hormuzache, Cipariu, Popasu, Laurianu, Dobranu, Maiorescu, Florianu Aronu, Gen. Popescu, P. Cermena, T. Serbu, Grig. Mitrali, dr. Pomuti, inca și episcopulu Erdeli etc. etc. Pretiulu 40 cr.

NB. Toate aceste carti anunțate mai sus se afla de vendiare la W. Krafft în Sibiu, unde este unu bogatu sortimentu de carti românesci. Cataloge la cerere se tramitu gratisu și franco.

Cursuri de Bacuresci in Lei noi (franci).

25 Novembre.

Obligațiuni rurale din 1864 cu 10%	l. 99.— b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„ 101.— „
Obligațiune de imprumutu dominiile din 1871 cu 8%	„ 98.25 „
Creditu fonciariu (hipot.) ruralu cu 7%	„ 91.50 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalu cu 7%)	„ 83.50 „
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 3%	„ 95.50 „
Fondulu de pensii (per 300 l. a.) cu 10%	„ 182.— „
Actiunile calilor fer. rom. din 1868 cu 5%	„ 35.— „
Actiunile calilor fer., prioritati din 1868 cu 6%	„ 86.25 „
Dacia, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„ 180.— „
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„ 74.— „

Castigulu celu mare event. de 375,000 Marci.	Anunțiu de Norocu !!!	Castigurile sunt garantate de Statu.
Invitare la participarea sortilor de castigu		
alu marel loterie de bani, garantata de Statulu Hamburg, in care castigurile sicure trebuie se fia de preste 7 milioane 790,000 Marce.		
Castigurile acestei loterie favorabila de bani, care conformu unui planu fiesu cuprinde numai 82,500 losuri, sunt următoarele și adeca:		
Castigulu celu mai mare este eventualu de: 375,000 Marce.		
1 Premie de 250,000 Marce	304 Castiguri à 2000 Marce	
1 Castigu à 125,000 Marce	3 Castiguri à 1500 Marce	
1 Castigu à 80,000 Marce	10 Castiguri à 1200 Marce	
1 Castigu à 60,000 Marce	502 Castiguri à 1000 Marce	
1 Castigu à 50,000 Marce	621 Castiguri à 500 Marce	
1 Castigu à 40,000 Marce	37 Castiguri à 300 Marce	
1 Castigu à 36,000 Marce	675 Castiguri à 250 Marce	
3 Castiguri à 30,000 Marce	40 Castiguri à 200 Marce	
1 Castigu à 25,000 Marce	36 Castiguri à 150 Marce	
6 Castiguri à 20,000 Marce	22850 Castiguri à 138 Marce	
6 Castiguri à 15,000 Marce	10 Castiguri à 135 Marce	
1 Castigu à 12,000 Marce	1950 Castiguri à 124 Marce	
24 Castiguri à 10,000 Marce	75 Castiguri à 120 Marce	
2 Castiguri à 8,000 Marce	4 Castiguri à 100 Marce	
3 Castiguri à 6,000 Marce	3450 Castiguri à 94 Marce	
31 Castiguri à 5,000 Marce	3950 Castiguri à 67 Marce	
61 Castiguri à 4,000 Marce	35 Castiguri à 50 Marce	
4 Castiguri à 3,000 Marce	3950 Castiguri à 40 Marce	
	3950 Castiguri à 20 Marce	

Aceste castiguri ajungu în 7 serii în pucine luni la o tragere sigura.

Prima tragere a castiguriloru este ficsata oficiosu pe diu'ă de
11 și 12 Decembre a. c.

si costa (52) 3—4

intregulu losu originalu numai **3 fl. 40 cr. v. a.**,
unu diumetate de losu originalu numai **1 fl. 70 cr. v. a.**,
unu patraru de losu originalu numai — **fl. 85 cr. v. a.**

Aceste losuri originale garantate prin Statu, (era nu promesse oprite) se espedesa pre langa tramitera francata a pretiulu, chiaru în cele mai îndepartate regiuni.

Piacare participantorulu primescu fara ca se me provôce dela mine gratis pre langa losulu seu originalu și planulu originalu provediutu cu marc'ă Statulu și îndata după tragere și list'ă officiosă a trageriloru.

Platierea și espedarea baniloru castigati la interesenti se face din partea mea directu, promptu și cu cea mai mare discretiune.

Orice comandă se pot'ă face simplu prin asemnatiune — mandate — de posta.

Se se adreseze deci cu tota încrederea la

Samuel Heckscher senr.,
Banchieru și comptoaru de cambii în Hamburg.